

Juryrapport
Jan Brouwer Scriptieprijs 2022 - Filosofie

Leah Ritterfeld MA, Radboud Universiteit

Conspiracy Theories: Unwarranted Absurdities, Propaganda, or a Specific Way of Holding a Belief? A Critical Response to Quassim Cassam's Approach to Conspiracy Theories and a Proposal of Conceptually Distinguishing between Conspiracy Theories, Theorists, and Theorizing

Het feit dat je paranoïde bent, betekent niet dat je niet achtervolgd wordt. Deze uitspraak is meer dan alleen een vrolijk spel met woorden. Het is de uitdrukking van een belangrijk kentheoretisch appèl – hoe wild en onwaarschijnlijk sommige claims ook zijn, verwerp ze niet omdat ze wild en onwaarschijnlijk zijn.

In haar scriptie “Conspiracy Theories: Unwarranted Absurdities, Propaganda, or a Specific Way of Holding a Belief” volgt Leah Ritterfeld niet alleen dat appèl maar stelt ze ook een cruciale vervolgvraag: hoe kunnen we plausibele van niet-plausibele complottheorieën onderscheiden? Op grond van welke criteria kunnen we zeggen dat sommige verwijzingen naar complotten wel de moeite van het onderzoeken waard zijn, en andere niet? Die vragen zijn van groot belang. Complottheorieën kunnen tot maatschappelijke polarisatie leiden waarbij, zoals de bestorming van het Capitool en een deel van het verzet tegen covid-maatregelen laten zien, de legitimiteit van de overheid ter discussie staat. Een simpele verwerping van complottheorieën als overspannen fantasiebeelden helpt daarbij niet, maar vergroot juist de kans op verdere polarisatie.

Leah Ritterfeld levert in haar scriptie scherpzinnige kritiek op de bestaande filosofische analyses van complottheorieën en ontwikkelt een innovatieve alternatieve theorie. Ze laat overtuigend zien dat het criterium voor het onderscheid tussen plausibele en niet-plausibele complottheorieën niet gevonden moet worden in de inhoud van de theorieën, maar in de wijze waarop ze gevormd en verdedigd worden. De analyse resulteert in een kraakhelder geschreven studie van een hoogst actueel en relevant vraagstuk, die op een originele en belangwekkende wijze inzichten uit de kentheorie en de geschiedenis van de filosofie verbindt, en vervolgens tot een goed onderbouwde en overtuigende stellingname komt. De scriptie zal niet het einde van disruptieve complottheorieën betekenen, maar leidt wel tot een scherp inzicht in de wijze van redeneren die tot die theorieën leidt. Een grote verdienste.

Prof. dr. M.V.B.P.M. (Martin) van Hees, hoogleraar ethiek en politieke filosofie VU Amsterdam, dean Amsterdam University College, lid bestuur q.q. voorzitter Domein Geesteswetenschappen KNAW

Prof. dr. P. (Pauline) Kleingeld, hoogleraar ethiek en haar geschiedenis Rijksuniversiteit Groningen

De jury vergaderde op 16 december 2021 via Zoom onder leiding van KHMW-directeur Mr. drs. T.S.M. (Thérèse) van Schie. Tevens waren ter vergadering aanwezig Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW en S. (Saskia) de Boer, secretariaat (verslag).